

Αγροτική - Κοινωνική Ανάπτυξη

Ενότητα 9^η: Από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη

Όλγα Ιακωβίδου, Μαρία Παρταλίδου, Ελένη Δημητριάδου
Γεωπονική Σχολή

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

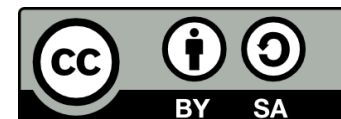

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

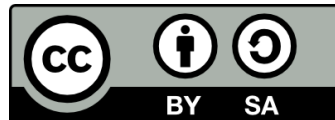

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη

9^ο μάθημα

Πρόγραμμα Καλλικράτης

Ακριβέστερα: Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης

- Ονομάζεται ο [ελληνικός νόμος 3852/2010](#), με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η [διοικητική διαίρεση](#) της χώρας και επανακαθορίστηκαν τα όρια των [αυτοδιοικητικών μονάδων](#), ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους. Επίσης απαντάται και ως *Σχέδιο Καλλικράτης*, από την ονομασία που είχε πριν εισαχθεί προς συζήτηση στη [Βουλή](#).
- Το πρόγραμμα ψηφίστηκε από τη Βουλή το [Μάιο](#) του [2010](#). Μέρος των διατάξεών του ενεργοποιήθηκε άμεσα με τη δημοσίευσή του στην [Εφημερίδα της Κυβερνήσεως](#) στις [7 Ιουνίου](#) 2010 (ΦΕΚ 87/τ.Α'/2010), ώστε να διεξαχθούν βάσει αυτών οι [αυτοδιοικητικές εκλογές](#) του ιδίου έτους.

Καποδιστρία – Καλλικράτης (1)

Καθεστώς Καποδίστρια

- Πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ. 910 δήμοι και 124 κοινότητες. Οι περισσότεροι είχαν προκύψει από συνενώσεις το [1997](#) με τον «Καποδίστρια».
Διαιρούνταν σε *δημοτικά διαμερίσματα*.
- Δευτεροβάθμιοι ΟΤΑ. 57 νομαρχίες και 19 επαρχεία. Ακολουθούσαν το χωρισμό της χώρας σε νομούς, εκτός απ' την [Αττική](#).

Καθεστώς Καλλικράτη

- Πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ. Περιορισμός σε 325 δήμους μέσω εθελοντικών ή αναγκαστικών συνενώσεων. Ανάληψη μέρους των αρμοδιοτήτων των νομαρχιών. Διαιρούνται σε [δημοτικές ενότητες](#), οι οποίες ταυτίζονται ουσιαστικά με τους δήμους που συνενώθηκαν. Αυτές με τη σειρά τους διαιρούνται σε [κοινότητες](#), οι οποίες ταυτίζονται με τα παλαιά δημοτικά διαμερίσματα.
- Καταργήθηκαν.

Καποδιστρία – Καλλικράτης (2)

Καθεστώς Καποδίστρια

- Συνολικά 13. Υπεύθυνες για το συντονισμό των ΟΤΑ, τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεών τους και την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο. Ο περιφερειάρχης διοριζόταν απ' την κυβέρνηση.
- Δεν υπήρχαν
- Περίπου 6.000 Νομικά Πρόσωπα και επιχειρήσεις των Δήμων.

Καθεστώς Καλλικράτη

- Παρέμειναν στα ίδια γεωγραφικά όρια, αλλά πλέον αποτελούν δευτεροβάθμιους ΟΤΑ με αιρετό περιφερειάρχη και συμβούλιο. Ανάληψη μέρους των αρμοδιοτήτων των νομαρχιών.
- Συνολικά 7. Ο επικεφαλής τους (γενικός γραμματέας) διορίζεται απ' την κυβέρνηση. Ανέλαβαν σε γενικές γραμμές τις αρμοδιότητες των παλαιών Περιφερειών.
- Μειώνονται σε περίπου 1.500 μέσω συνενώσεων ή καταργήσεων.

Καποδιστρία – Καλλικράτης (3)

Καθεστώς Καποδίστρια

- Κρατικός προϋπολογισμός, ευρωπαϊκά προγράμματα, δημοτικά τέλη, ίδιοι πόροι (π.χ. δημοτικές επιχειρήσεις, εκμίσθωση παραλιών και λατομείων κ.ά.)
- Κάθε 4 χρόνια, μήνα Οκτώβριο. Εάν ο πρώτος συνδυασμός δεν συγκέντρωνε 42%, η διαδικασία επαναλαμβανόταν την επόμενη Κυριακή μεταξύ των δύο πρωτευσάντων.

Καθεστώς Καλλικράτη

- Παραμένουν τα προηγούμενα. Προστίθεται μερίδιο από κρατικούς φόρους (ΦΠΑ, φορολογία εισοδήματος, φόρο ακίνητης περιουσίας)
- Κάθε 5 χρόνια, μήνα Ιούνιο, μαζί με τις [Ευρωεκλογές](#) (εξαιρούνται οι εκλογές του 2010). Απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία για την ανακήρυξη συνδυασμού ως νικητή. Εάν δεν επιτευχθεί, η διαδικασία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή μεταξύ των 2 πρωτευσάντων.

Κεντρική διοίκηση

7 Γενικές Διοικήσεις μέσω των οποίων γίνεται η διάχυση της κεντρικής εξουσίας στις Περιφέρειες

Περιφερειακή διοίκηση (1)

Διορισμένος Περιφερειάρχης και Περιφερειακό Συμβούλιο

- Απευθείας εκλογή των επικεφαλής κάθε Περιφέρειας
- Ο Περιφερειάρχης επιλέγει τους τοπικούς και θεματικούς αντιπεριφερειάρχες.
- Θεματικοί και τοπικοί αντιπεριφερειάρχες μπορούν να συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο
- Υποχρέωση για πλήρεις συνδυασμούς.
- 3/5 των εδρών για τον επιτυχόντα, 2/5 για τους επιλαχόντες.

Περιφερειακή διοίκηση (2)

Διορισμένος Περιφερειάρχης και Περιφερειακό Συμβούλιο

- Εκλογικές περιφέρειες τα τέως Νομαρχιακά Διαμερίσματα ή μικρότερες περιφέρειες, όπου οι έδρες κατανέμονται ανάλογα με τον πληθυσμό.
- Ασαφείς προβλέψεις για αρμοδιότητες και πόρους. Σταδιακή εκχώρηση αρμοδιοτήτων.
- Περιφερειακός συνήγορος, διορισμένος από τον περιφερειάρχη.

Νομαρχιακή διοίκηση

Αιρετός Νομάρχης και νομαρχιακό συμβούλιο

- Κατάργηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ως β' βαθμού
- Περιφερειακά Διαμερίσματα χωρίς ρόλο, πέρα από αυτό των «εσωτερικών εκλογικών περιφερειών»

Πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση (1)

- 1033 Δήμοι
- Απευθείας εκλογή Δημάρχου με 42%
- Αναγκαστικές συνενώσεις δήμων σε 370 τοπικούς διοικητικούς μηχανισμούς με βάση κυρίως το πληθυσμιακό κριτήριο
- Απευθείας εκλογή δημάρχου με 50%+1
- Απευθείας εκλογή των επικεφαλής κάθε Δήμου, διευρύνοντας το γεωγραφικό χώρο της εξουσίας τους

Πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση (2)

- **Ανεξέλεγκτη εξουσία Δημάρχου**- διορίζει αντιδημάρχους- λογοδοτεί κάθε 4 χρόνια
- **Ο Δήμαρχος διορίζει τους αντιδημάρχους** (Η ενίσχυση της προσωπικής εξουσίας του δημάρχου και του περιφερειάρχη, συρρικνώνει ακόμη περισσότερο τη δημόσια συζήτηση για τις τοπικές πολιτικές και την αναζήτηση προγραμματικών συγκλίσεων.)
- **Δυνατότητα να διορίζονται αντιδήμαρχοι** και από την αντιπολίτευση.
- **Συμμετοχή της αντιπολίτευσης** στη Δημαρχική Επιτροπή.

Πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση (3)

- Τοπικά συμβούλια Προβλέπονται μόνο για Καποδιστριακούς Δήμους.
- Στην πράξη δεν λειτουργούν
- Αρμοδιότητες στα τοπικά συμβούλια μόνο για επείγοντα ζητήματα περιορισμένης εμβέλειας
- 1-5 μέλη, ενιαίο ψηφοδέλτιο, υποχρεωτικές υποψηφιότητες από κάθε συνδυασμό.

Πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση (4)

- Ασφυκτικοί περιορισμοί στο δικαίωμα υποψηφιότητας, αν οι συνδυασμοί παραμείνουν υποχρεωμένοι να καταθέτουν πλήρη ψηφοδέλτια για όλες τις δημοτικές εκλογικές περιφέρειες για όλα τα τοπικά συμβούλια.
- Χωριστή εκλογή των δημοτικών συμβούλων σε κάθε υπό συνένωση δήμο.
- Αποκλείονται από το δημοτικό συμβούλιο όσοι δεν εκλέγουν σύμβουλο στην Α' κατανομή.
- Προληπτικός έλεγχος των δαπανών
- **Απόδοση μέρους των εισπράξεων από το ΦΠΑ στους δήμους**

Οι Περιφέρειες σύμφωνα με τον Καλλικράτη

1. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
2. Κεντρικής Μακεδονίας
3. Δυτικής Μακεδονίας
4. Θεσσαλίας
5. Ηπείρου
6. Ιονίων νήσων
7. Δυτικής Ελλάδος
8. Στερεά Ελλάδος
9. Πελοποννήσου
10. Αττικής
11. Κρήτης
12. Νοτίου Αιγαίου
13. Βορείου Αιγαίου

Οι 13 Περιφέρειες

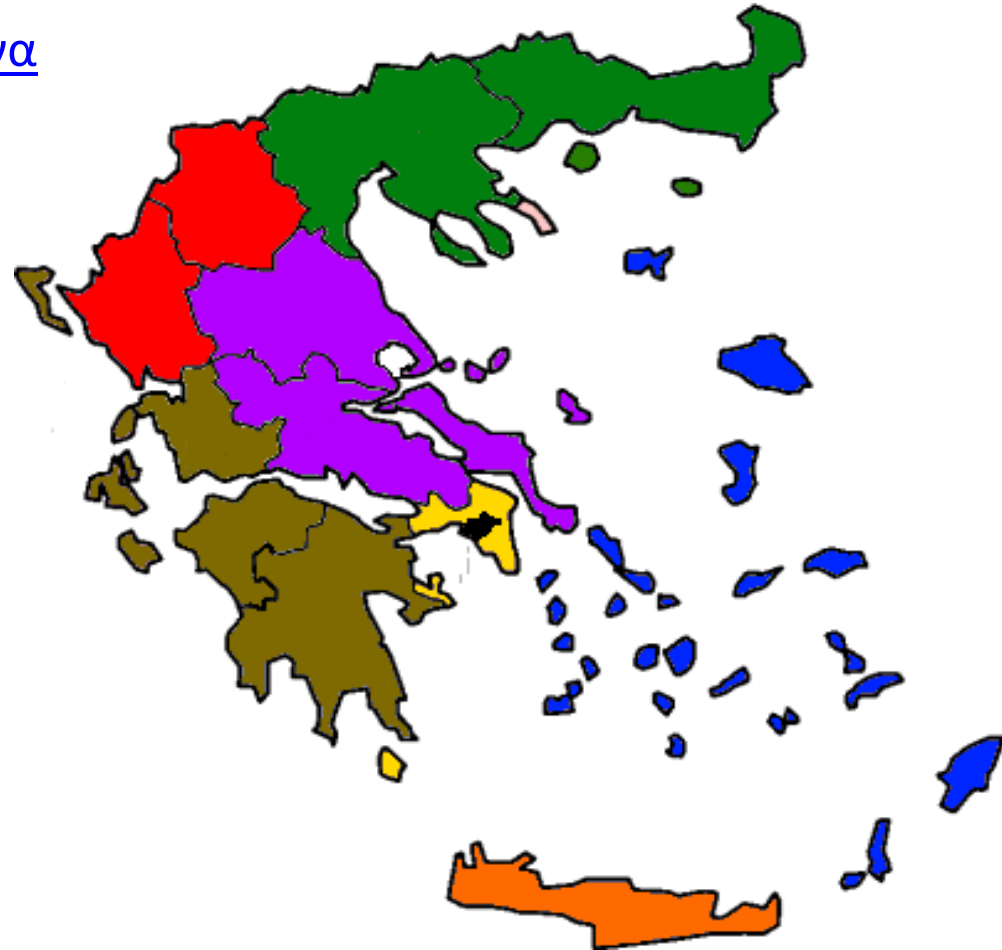

Πηγή: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:GreeceNumberedPerepheries.png>

Καλλικράτης: Οι 7 διοικήσεις

- Διοίκηση [Αττικής](#), με έδρα την [Αθήνα](#)
- Διοίκηση [Μακεδονίας](#) - [Θράκης](#), με έδρα τη [Θεσσαλονίκη](#)
- Διοίκηση [Ηπείρου](#) - Δυτικής Μακεδονίας, με έδρα τα [Ιωάννινα](#)
- Διοίκηση [Θεσσαλίας](#) - [Στερεάς Ελλάδας](#), με έδρα τη [Λάρισα](#)
- Διοίκηση [Πελοποννήσου](#), Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, με έδρα την [Πάτρα](#)
- Διοίκηση Αιγαίου, με έδρα τον [Πειραιά](#)
- Διοίκηση Κρήτης, με έδρα το [Ηράκλειο](#)

Οι επτά αποκεντρωμένες διοικήσεις

Πηγή: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8f/GreeceDioikiseis.png>

Όργανα του Δήμου (1)

- ο **Δήμαρχος**, σε συνεννόηση με το Δημοτικό Συμβούλιο, του οποίου τη γνωμοδότηση μπορεί ωστόσο να παρακάμψει.
- το **Δημοτικό Συμβούλιο**, που αποτελείται συνήθως από 15-30 έδρες (ανάλογα με τον πληθυσμό του Δήμου). Σε αυτό μετέχουν εκλεγμένοι Δημοτικοί Σύμβουλοι και Πάρεδροι. Η κατανομή των εδρών γίνεται ανάλογα με το ποσοστό που συγκεντρώνει κάθε παράταξη στις εκλογές. Για τις περισσότερες αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου απαιτείται απλή πλειοψηφία, εκτός από εκείνες που έχουν να κάνουν με σημαντικά θέματα, οικονομικής συνήθως φύσης.

Όργανα του Δήμου (2)

- Η **Δημαρχιακή Επιτροπή**, πενταμελές αποφασιστικό όργανο διοίκησης, στο οποίο μετέχουν και δημοτικοί σύμβουλοι της αντιπολίτευσης.
- Τα **Διαμερισματικά Συμβούλια**, που έχουν θεσπιστεί σε δήμους με περισσότερους από εκατό χιλιάδες κατοίκους.
- Το **Τοπικό Συμβούλιο**, το οποίο αποτελείται από λιγότερες έδρες (συνήθως 5-10) και έχει σαν χώρο ευθύνης του το [Τοπικό Διαμέρισμα](#), πρώην Δημοτικό Διαμέρισμα (ένα ή δυο χωριά του Δήμου ή ένα συγκεκριμένο κομμάτι μιας πόλης). Ουσιαστικός ρόλος του είναι η επισήμανση των προβλημάτων του Διαμερίσματος στο Δημοτικό Συμβούλιο και η συμβουλευτική δράση για την επίλυσή τους.

Όργανα του Δήμου (3)

- Η διαχείριση των Εταιριών του Δήμου γίνεται σε πρώτο επίπεδο από Διευθυντή και Διοικητικό Συμβούλιο, διορισμένους από το Δημοτικό Συμβούλιο.
- Τέλος ρόλο στις αποφάσεις που θα πάρει ο Δήμος για κάποιο θέμα μπορούν να παίξουν και διάφορες επιτροπές, κατοίκων, πολιτιστικές κλπ.

Δημοτικές Επιχειρήσεις (1)

- **Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης-Αποχέτευσης**, που έχει την ευθύνη για τη λειτουργία και τη συντήρηση του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης του Δήμου, για τα σχετικά έργα καθώς και την έκδοση και είσπραξη των λογαριασμών.
- **Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης** που σαν αντικείμενο έχει την πολιτιστική ανάπτυξη του Δήμου μέσω της διοργάνωσης διάφορων εκδηλώσεων (φεστιβάλ κλπ) και της αρωγής σε πολιτιστικές ομάδες που δρουν στο Δήμο.

Δημοτικές Επιχειρήσεις (2)

- **Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση** που σκοπεύει στο να παίρνει γενικές πρωτοβουλίες για την πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη του Δήμου. Μερικές φορές περιλαμβάνει τις υπόλοιπες Δημοτικές Επιχειρήσεις.
- **Κατασκευαστική Δημοτική Επιχείρηση**, που αναλαμβάνει τεχνικά έργα από το Δήμο.
- Τέλος μπορεί κάθε Δήμος να ιδρύσει και άλλες μορφές Δημοτικών Επιχειρήσεων που έχουν να κάνουν με κάποια ειδικότερη δράση (για παράδειγμα εκμετάλλευση ενός συγκεκριμένου σημείου τουριστικού ενδιαφέροντος κλπ).

Βιβλιογραφία

- **Δαουτόπουλος, Γ. (2005).** *Τοπική Ανάπτυξη*. Έκδοση, Εκδόσεις ΖΥΓΟΣ [ΚΩΔ. 3929]

Επιπρόσθετες πηγές για μελέτη:

1. Εύρεση στατιστικών δεδομένων: www.statistics.gr , www.eurostat.eu
2. Ερευνητικά άρθρα από ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά πρακτικά συνεδρίων τα οποία ανανεώνονται σε ετήσια βάση και αναρτώνται στο <http://rural-lab.agro.auth.gr/309γ.htm>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Αλεμπάκη
Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

